

AH 3614
2021Z11176

Antwoord van staatssecretaris Visser (Defensie) (ontvangen 16 juli 2021)

1. Klopt het dat Defensie bijna 3.000 exemplaren van de Scania Gryphus 8x8 heeft besteld?

Defensie heeft met het deelproject Voertuigen 50kN, 100kN, 150kN ruim 2.800 Scania Gryphus vrachtwagens besteld. U bent over dit voornemen op 9 juni 2017 geïnformeerd (Kamerstuk 27 830, nr. 201) en u wordt over de voortgang van dit project geïnformeerd via het Defensieprojectenoverzicht. Dit deelproject is één van de acht deelprojecten van het programma Defensiebrede Vervanging Operationele Wielvoertuigen (DVOW).

Met het programma DVOW wordt het operationele wielvoertuigenpark van Defensie gemoderniseerd, waarbij zoveel mogelijk wordt gestreefd naar familievorming. In totaal gaat het om meer dan 6.000 voertuigen en 2.500 containersystemen en laadbakken, waarvan er al meer dan 2.800 voertuigen en 900 containersystemen en laadbakken aan Defensie zijn geleverd. Deze worden na instroom bij de eenheden van Defensie dagelijks gebruikt. Alle krijgsmachtdelen zijn door de Defensie Materieel Organisatie nauw betrokken bij het programma DVOW. Juist vanwege de eisen van de gebruiker is er binnen het programma DVOW vaak sprake van een voertuig dat nog aangepast moet worden voor militair gebruik, zoals de Scania Gryphus, of een voertuig dat (door)ontwikkeld moet worden. Defensie heeft met de Scania Gryphus bewust gekozen voor robuuste vrachtwagens, die hoger op de wielen staan. Hierdoor is het personeel beter beschermd tegen berm bommen. Recente missies hebben aangetoond hoe belangrijk dit laatste is en dat dit levens kan redden. Daarnaast is het voertuig daardoor terreinvaardiger, waardoor het voertuig juist in moeilijk te bereiken gebieden tijdens inzet gebruikt kan worden.

2. Wat is de status van de productie? Hoeveel zijn er al gemaakt en hoeveel zijn er al geleverd?

De productie loopt sinds 2018. Inmiddels zijn meer dan 650 voertuigen geleverd door Scania. De levering loopt naar verwachting tot en met 2025 (Kamerstuk 27 830, nr. 338 van 19 mei jl.).

Bij grote materieelprojecten en -programma's zijn er altijd uitdagingen en lopen zaken soms anders dan verwacht, zeker als het langjarige trajecten betreft of producten nog moeten worden (door)ontwikkeld. In het DPO wordt aan de Kamer gerapporteerd op de voortgang van deze materieelprojecten en (significante) afwijkingen op tijd, geld en product.

- 3. Klopt het dat de vrachtwagen met container te hoog is voor de openbare weg?**
4. Klopt het dat daarom besloten is om de container in te korten in hoogte? Hoeveel van deze ingekorte containers zijn besteld?
5. Klopt het dat de reguliere belading berekend is op normale containers? Klopt het dat hier allerlei logistieke processen van afhankelijk zijn? Zo ja, wat zijn hiervan de gevolgen voor de eenheden?

6. Betekent dit dat het Nederlandse leger in oorlogssituaties minder slagvaardig is, aangezien niet iedere willekeurige zeecontainer kan worden gebruikt?

Defensie heeft defensiebreed inzetbare voertuigen nodig, die zowel geschikt zijn voor de inzet tijdens operaties als voor de voorbereidingen daarop.¹ Voor militaire operaties is er behoefte aan een combinatie van lichte, middelzware en zware operationele wielvoertuigen voor bijvoorbeeld personenvervoer en voor het vervoer van wapensystemen of goederen, maar ook voor specifieke functionaliteiten, zoals commandovoering, werkplaats of brandstoftransport tijdens inzet.

Dit heeft geresulteerd in verschillende behoeftes, waaronder de behoefte aan ruim 2.800 50kN, 100kN, 150kN voertuigen. Deze voertuigen zijn opgebouwd uit een vrachtwagen en een laadbak (met kraan, laadlift of personeelsmodule) of container (een commandovoering-, werkplaats-, brandstof- of gewone goederencontainer). Voertuig en opbouw, of container worden zoveel mogelijk bij elkaar gehouden. Een deel van de voertuigen is bedoeld voor bijvoorbeeld vervoer van personeel of goederen tijdens (militaire) inzet. Een ander deel van de voertuigen is bedoeld om in combinatie met de container tijdens (militaire) inzet als werkplaats of kantoor te fungeren, voor bijvoorbeeld commandovoering.

Defensie heeft in dit deelproject gekozen voor robuuste vrachtwagens, die hoger op de wielen staan. Hierdoor is het personeel beter beschermd tegen berm bommen en is het voertuig terreinvaardiger, waardoor het voertuig juist in moeilijk te bereiken gebieden tijdens inzet gebruikt kan worden. Deze vrachtwagens zijn hoger dan de civiele vrachtwagens die op de openbare weg rijden. Om die reden heeft Defensie er bewust voor gekozen om circa 1600 zogeheten ISO-standaard 8-voet containers en circa 900 laadbakken aan te schaffen.² De combinatie van de vrachtwagen en dit type container en laadbak is minder dan vier meter hoog en voldoet daarmee aan de eisen van de Wegenverkeerswet, waardoor deze voertuigen in Nederland op de openbare weg kunnen rijden.

De Scania Gryphus en de opbouw of container vormen in principe een vaste combinatie. Hierdoor veranderen de logistieke processen niet - de nieuwe voertuigen kunnen meer gewicht vervoeren dan de oude voertuigen. Het is in principe niet de bedoeling om de Scania Gryphus te combineren met andere hogere zeecontainers, die door Defensie worden gebruikt. Om deze zeecontainers te vervoeren heeft Defensie namelijk wissellaadsystemen.³ De combinatie van de huidige wissellaadsystemen en hogere zeecontainers, die door Defensie worden gebruikt, voldoet aan de eisen van de Wegenverkeerswet, waardoor deze voertuigen op de openbare weg kunnen rijden. De Nederlandse krijgsmacht is dus niet minder slagvaardig in oorlogssituaties.

¹ De voertuigen zijn niet bedoeld voor de reguliere bedrijfsvoering. Hiervoor kunnen goedkopere, nagenoeg civiele wielvoertuigen gebruikt worden.

² Deze containers zijn aangeschaft met het deelproject Containersystemen en Subsystemen (Kamerstuk 26 396, nr. 112 van 12 oktober 2018).

³ Op termijn worden de huidige wissellaadsystemen vervangen (Kamerstuk 27 830, nr. 288 van 16 september 2019).

Het is technisch echter wel mogelijk om hogere zeecontainers te gebruiken in combinatie met de Scania Gryphus, maar dan zou het voertuig hoger worden dan de toegestane vier meter volgens de Wegenverkeerswet. Hier kan uiteraard, indien nodig, een ontheffing voor worden aangevraagd. Kortom, de Scania Gryphus is specifiek bedoeld voor operationele inzet en daarom betreft dit een terreinvaardig model dat hoger op de wielen staat én biedt dit model, zoals hiervoor toegelicht, betere bescherming aan onze militairen. Dit betekent dat de Scania Gryphus niet gericht is op regulier wegtransport. Hiervoor heeft Defensie primair andere voertuigen voorzien.

7. Hebt u overwogen om de bestelling te annuleren? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat was de reden om toch door te gaan?

8. Is de rest van de bestelling nog aan te passen of te annuleren?

10. Beschouwt u de aankoop van de Scania Gryphus als een fout? Zo ja, rekent u zichzelf dit aan en wat gaat u doen om dit in de toekomst te voorkomen? Zo nee, waarom niet?

Er is geen sprake van een fout. Defensie krijgt met de Scania Gryphus een voertuig dat past binnen het nieuwe wielvoertuigenbestand van lichte, middelzware en zware type vrachtauto's, waarmee Defensie goed op haar taken is toegerust en waarbij de eisen in nauwe samenwerking met de gebruikers zijn opgesteld. Juist vanwege de eisen van de gebruiker is er vaak sprake van een voertuig dat nog (door)ontwikkeld moet worden. Sinds de eerste levering doen de operationele eenheden hun ervaringen op met het gebruik. Waar nodig worden de gebruikers ondersteund bij de omschakeling naar de nieuwe systemen en worden eventuele vragen beantwoord en/of benodigde aanpassingen doorgevoerd.

Met de uitrol van de Scania Gryphus maakt Defensie een grote stap voorwaarts door de invoering van moderne wielvoertuigen die de basismobiliteit vormen van nagenoeg alle eenheden door de veel grotere terreinvaardigheid en het toegenomen motor- en draagvermogen.

9. Is er in het aanbestedingstraject overleg geweest met de eindgebruikers? Zo ja, met wie? Zo nee, waarom niet?

Ja. Eindgebruikers van alle operationele commando's zijn op meerdere momenten betrokken, zowel in de voorbereidingsfase, als in de realisatiefase. Zo is in de onderzoeksfase regelmatig met de eindgebruiker overlegd om zeker te stellen dat het product een vertaling is van de behoefte.

Daarnaast zijn bijvoorbeeld beproevingen uitgevoerd in samenspraak met de eindgebruikers en hebben bijvoorbeeld mariniers met de testvoertuigen in de sneeuw gereden in Noord-Zweden. Ook zijn de voertuigen aangepast op basis van de door de gebruikers geleverde feedback.

Ondanks het bovenstaande, is er altijd ruimte voor verdere verbetering op het gebied van het betrekken van eindgebruikers bij de verwerving van materieel. Het intensief betrekken van eindgebruikers tijdens trajecten van verwerving en de communicatie hieromtrent te verbeteren is ook één van de adviezen van de Inspecteur der Krijgsmacht (IGK).

Ik deel de mening van de IGK en Defensie zet hier gelukkig al stappen, zoals ook aangegeven in de aanbestedingsbrief bij het jaarverslag van de IGK (Kamerstuk 35 570-X, nr. 83 van 15 maart jl.).

11. Deelt u de mening dat het aanbestedingsproces in het algemeen te stroperig is en te lang duurt? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat doet u eraan om het proces te versoepelen en te bespoedigen?

12. Deelt u de mening dat Europese aanbestedingsregels in de weg staan van het normaal aanschaffen van nieuw materieel?

Zo nee, waarom niet? Zo ja, bent u bereid - in navolging van Frankrijk - deze regels naast zich neer te leggen in het landsbelang? Zo nee, waarom niet?

Het ministerie van Defensie beschikt bij aanbestedingen over alle mogelijkheden, die in de Aanbestedingswet 2012 en de Aanbestedingswet op defensie- en veiligheidsgebied zijn opgenomen. Het uitgangspunt is dat Defensie zich houdt aan de aanbestedingsregels die de wetgever heeft vastgesteld. Defensie streeft ernaar om - conform de Defensie Industrie Strategie - het beste product voor de beste prijs te verwerven met een zo groot mogelijke betrokkenheid van het Nederlandse bedrijfsleven. Aanbestedingsregels staan het aanschaffen van nieuw materieel niet in de weg. Wel nemen aanbestedingen, onafhankelijk van de soort aanbesteding, tijd in beslag. Het is echter in het belang van Defensie om met een eerlijke aanbestedingsprocedure het best mogelijke materieel voor de beste prijs te kunnen verwerven. Op deze wijze krijgen alle partijen, ook in Nederland, een eerlijke kans.

Nederland kan, zoals elke lidstaat, bij alle projecten waarvoor zij het noodzakelijk acht voor de bescherming van de wezenlijke belangen van haar veiligheid een beroep doen op artikel 346 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU). Daarbij wordt getoetst of aan alle toepassingsvoorwaarden wordt voldaan en wordt zo nodig de Defensie Industrie Strategie betrokken. Ook als Nederland aanbesteedt volgens artikel 346 VWEU, neemt de aanbesteding tijd in beslag.

Onafhankelijk dus van de soort aanbesteding, kosten verwervingstrajecten van nieuw materieel tijd. Dit is zeker het geval als het voertuig nog moet worden aangepast voor militair gebruik of als een voertuig (door)ontwikkeld moet worden.

Ondanks dat er verbeteringen mogelijk zijn in de voorzien-in-keten en dat Defensie graag (nog) sneller en meer projecten uit wil voeren, is de situatie verbeterd vergeleken met het verleden. Zo is de gemiddelde investeringsquote in 2020 voor het eerst boven de 20 procent uitgekomen en het totaal aantal projecten in onderzoek of realisatie is toegenomen van 85 projecten in het Defensie Projectenoverzicht 2019 naar 109 projecten in het Defensie Projectenoverzicht 2020.

13. Deelt u de mening dat Defensie de aanschaf van kwalitatief goede sportschoenen door militairen zou moeten vergoeden, aangezien van militairen verwacht wordt dat zij hun conditie op peil houden in het kader van hun functie? Zo nee, waarom niet?

Defensie voorziet in de verstrekking van sportschoenen bij indiensttreding van militair personeel. In 2017 is het militair personeel incidenteel de mogelijkheid geboden om de civiele aanschaf van sportschoenen te declareren. Dit heeft geleid tot forse extra uitgaven, omdat deze uitgaven de vrije ruimte van de zogenoemde Werkkostenregeling overschreden.

Het bedrag dat boven de vrije ruimte uitkomt, valt namelijk onder een fiscale eindheffing van 80 procent. In 2020 heeft Defensie onderzocht of het mogelijk zou zijn om onbelast sportschoenen aan militair personeel periodiek te verstrekken. Dit bleek op korte termijn niet te realiseren. Defensie stelt daarom, ook mede gegeven de budgettaire situatie, momenteel andere prioriteiten dan de vergoeding van vervangende sportschoenen. De regeling dat militair personeel korting krijgt bij de aanschaf van sportschoenen bij een civiel gecontracteerde hardlooppketen blijft onverminderd van toepassing.